

«Koliko je vredno življenje v mejicah?«

Miran Daković, univ. dipl. inž. agr., sodni izvedenec in cenilec za lovstvo

Dr. Srečko Felix Krobe

»Kje so tiste mejice, k'so včasih bile«

Mejice v prostoru prepoznamo kot podolgovate pasove lesne vegetacije, ki se nahajajo v nižinah in dolinah rek in potokov, na poljih in na gričevjih. Vendar ne povsod. Prav na obširnih kmetijskih ravninah pa so mejice zastopane precej redko. Čeprav v sebi skrivajo bogastvo biotske raznovrstnosti in imajo mnoge pozitivne učinke na kmetovanje, so mejice premalo upoštevan in ogrožen element narave. Ohranjajo jih le nekateri lastniki, ki iz mejic pripravljajo les za kurjavo, uživajo senčni hlad med delom na polju in ptičje žvrgolenje. S strani varstva narave so mejice izjemen prostor biotske raznovrstnosti. Tu najdemo mnoge ogrožene ptice, mejice pa predstavljajo tudi pribežališče za živali, kadar na kmetijskih površinah kmetje obdelujejo zemljo ali na travniških površinah kosijo. Če hočemo ohraniti ta izjemno pester in bogat življenjski prostor, moramo mejice prepoznati in sprejeti kot pomemben življenjski prostor.

(Besedilo povzeto po objavljeni novici k fotografski raztavi, ki jo je pripravil Zavod RS za varstvo narave.)

Sinonimi: mejice, živice, pasike, age

MEJICE nastanek in zgodovina

Človek je začel izraziteje v 5 tisočletju pred našim štetjem, krčiti gozd za taljenje kovin, obdelovalne in pašne površine. Ko je začel trajnostno ohranjati negozdne površine, so nastale tudi mejice. Prve mejice so verjetno nastale naključno, pozneje, se je oblikoval pokrajinski vzorec.

Najmanj gozdnih površin v Evropi, po zadnji ledeni dobi, je bilo v srednjem veku. Poleg potreb za kmetijstvo, so v mejicah načrtno sadili in ohranjali hraste, jesene, breste in podobne vrste, ki so označevale posestno mejo.

V Veliki Britaniji so mnoge mejice na novo zasajevali v 18 in 19. stoletju v okviru zakonodaje, po kateri je javno lastništvo postalo zasebno

Z združbami površin so se prej razdrobljena posestva zaradi intenzifikacije kmetijstva združevala. Mejice so predstavljale ovire pri kmetovanju, zato so bile v veliki meri izkrčene (komasacije, hirdromelioracije, arondacije)

V Sloveniji je osnova sprejetje Vlade RS z dne 09.04.2015 - Program upravljanja območij “Natura 2000” za obdobje 2015-2020, ki je finančno ovrednoten iz programa “SI Natura 2000 Management (LIFE11/NAT/SI/880) s prispevkom finančnega inštrumenta Evropske skupnosti LIFE +.” **(iz vidika mejic se zdi , da je to samo deklarativni pristop, v resnici pa je zadeva samo na pridobivanju sredstev za razne programe in usposabljanja izvajalcev - kmetovalcev)**

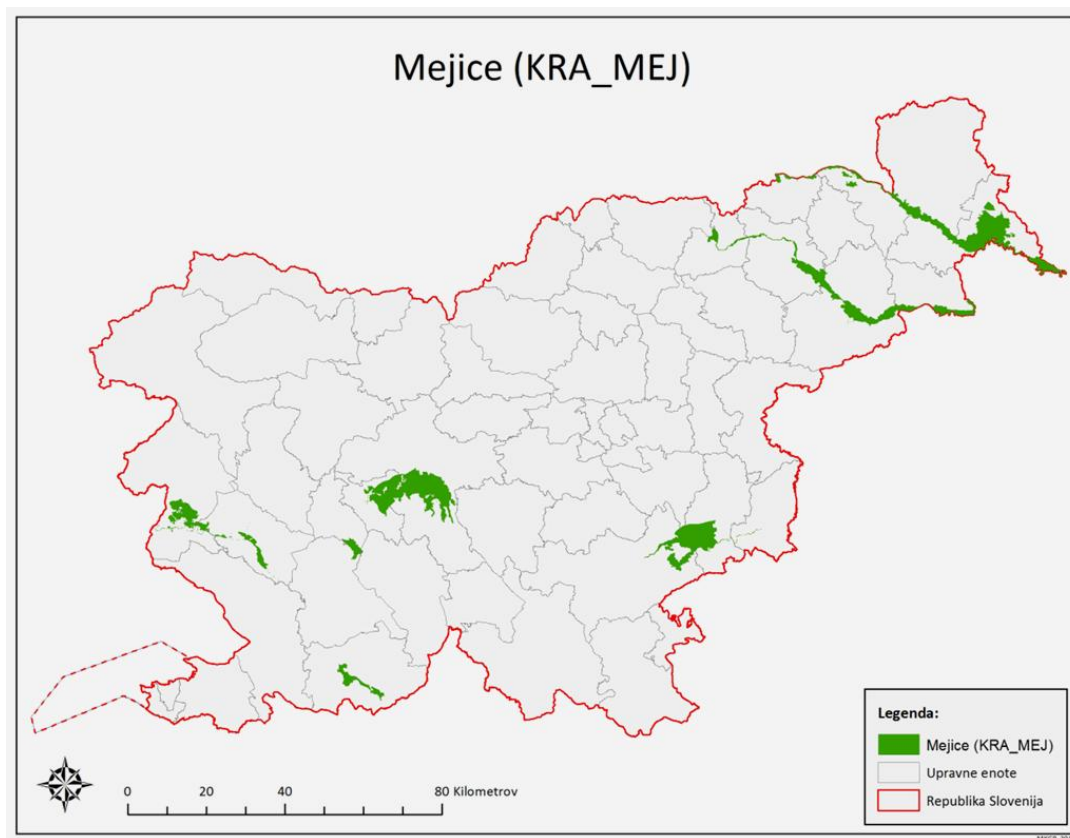
- ***Direktiva o habitatih:*** Direktive Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst.
- ***Direktiva o pticah***
- ***Zakon o varstvu okolja***
- ***Zakon o ohranjanju narave***
- ***Uredba o posebnih varstvenih območjih***
- ***Akti o ustanovitvi zavarovanih območij...***

Ukrepi so samo na področju Natura 2000 - 90% mejic je izven tega območja

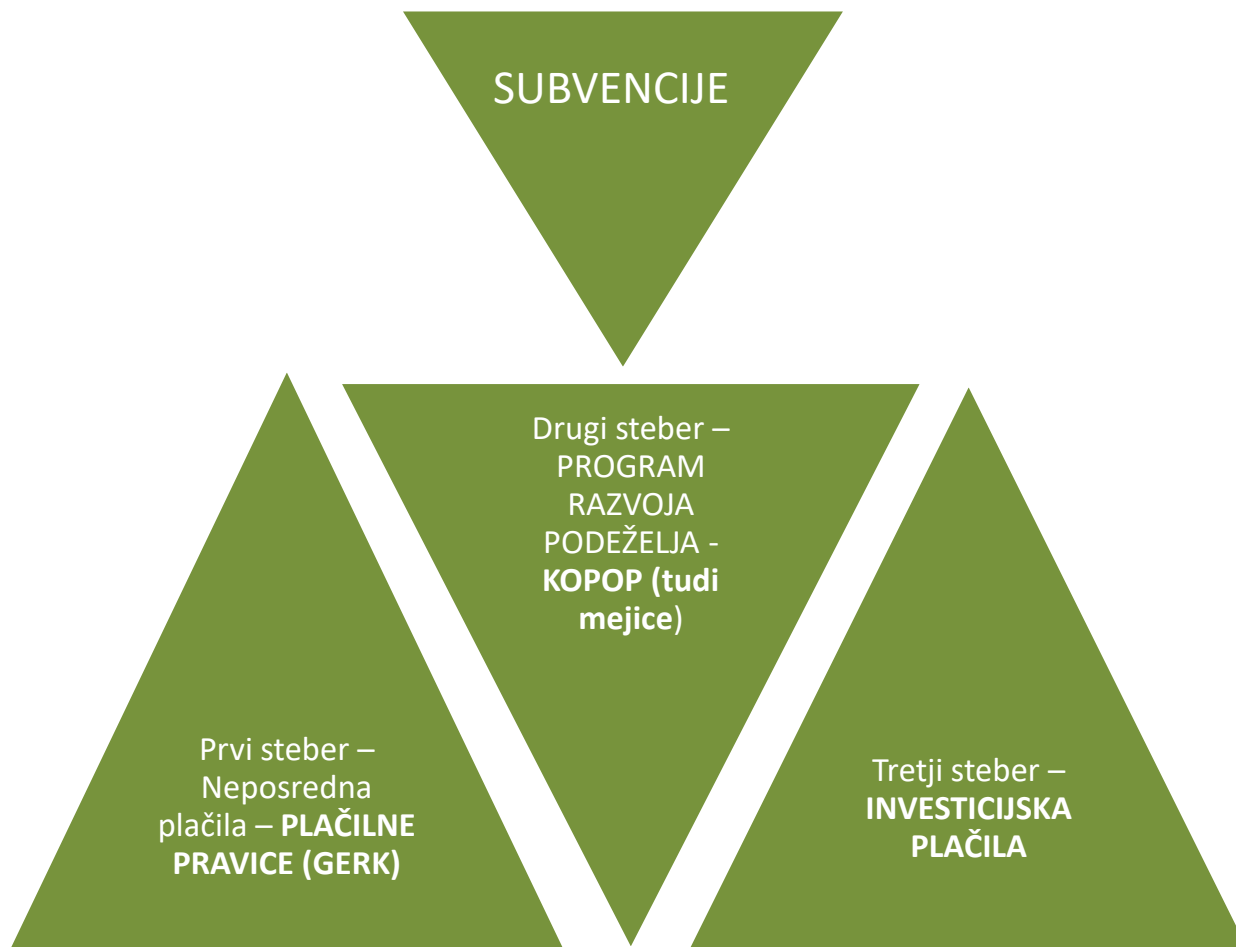
MEJICE – kje operacija KRA-MEJ - skromno

Operacija KRA_MEJ se izvaja na naslednjih območjih Natura 2000:

Dolina Reke; Dolina Vipave; Drava; Krakovski gozd – Šentjernejsko polje; Ljubljansko barje; Mura; Planinsko polje.

MEJICE ukrepi KMETIJSKE POLITIKE

Uredba o ukrepih kmetijsko-okoljska-podnebna plačila, ekološko kmetovanje in plačila območjem z naravnimi ali drugimi posebnimi omejitvami iz Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014–2020 (Uradni list RS, št. 13/15, 21/15, 30/15, 54/15, 97/15, 6/16 in 16/16)

18. pododdelek

Operacija Ohranjanje mejic

106. člen

(vrsta rabe GERK)

Operacija Ohranjanje mejic iz 17. točke drugega odstavka 20. člena te uredbe (v nadaljnjem besedilu: **KRA_MEJ**) se izvaja na GERK z vrstami rabe »1100 – njive«, »1160– hmeljišče«, »1170 – jagode na njivi«, »1221 – intenzivni sadovnjak«, »1222 ekstenzivni sadovnjak«, »1230 – oljčnik«, »1211 – vinograd«, »1300 – trajno travinje« in »1320 – travinje z razpršenimi neupravičenimi značilnostmi«, določenimi v skladu s predpisom, ki ureja register kmetijskih gospodarstev.

MEJICE- operacija KRA-MEJ

107. člen

(operacija KRA_MEJ)

(1) Pri izvajanju operacije KRA_MEJ iz prejšnjega člena je treba upoštevati, da:

- mora biti dolžina mejice vsaj 10 metrov, širina pri tleh pa dva do štiri metre;
- dolžine in širine mejice ni dovoljeno zmanjševati;
- je mejico treba obrezovati in redčiti vsako drugo leto;
- je redčenje mejice treba izvesti tako, da se ne prekine zveznosti njene krošnje.

(2) Za operacijo KRA_MEJ velja, da:

- se mora vsako leto izvajati na delu površin mejice (v tekočih metrih), vendar na celém GERK;
- se lokacija izvajanja zahteve v obdobju trajanja obveznosti iz 10. člena te uredbe ne sme spreminjati;
- ***se izvaja na območjih Natura 2000 iz priloge 9, ki je sestavni del te uredbe;***
- obtežba z živino ni relevantna.

MEJICE- operacija KRA-MEJ

(3) Z upravnim pregledom se ustreznost območja preveri prek RKG.

(4) Za upravni pregled se uporabijo:

- RKG;
- podatki o GERK;
- evidenca MEJ.

(5) S pregledom na kraju samem se izvedejo:

- popis dejanskega stanja površin na kraju samem;
- pregled evidenc o delovnih opravilih;
- pregled KMG.

(6) Višina plačila za izvajanje operacije **KRA_MEJ**

- **znaša 1,60 eura/tekoči meter letno.**

MEJICE primer primerne mejice?

V izogib zamenjave mejice iz operacije ukrepa KOPOP (predmet plačila) in mejice iz neposrednih plačil, sta v nadaljevanju prikazana primer ustrezne in primer neustrezne mejice.

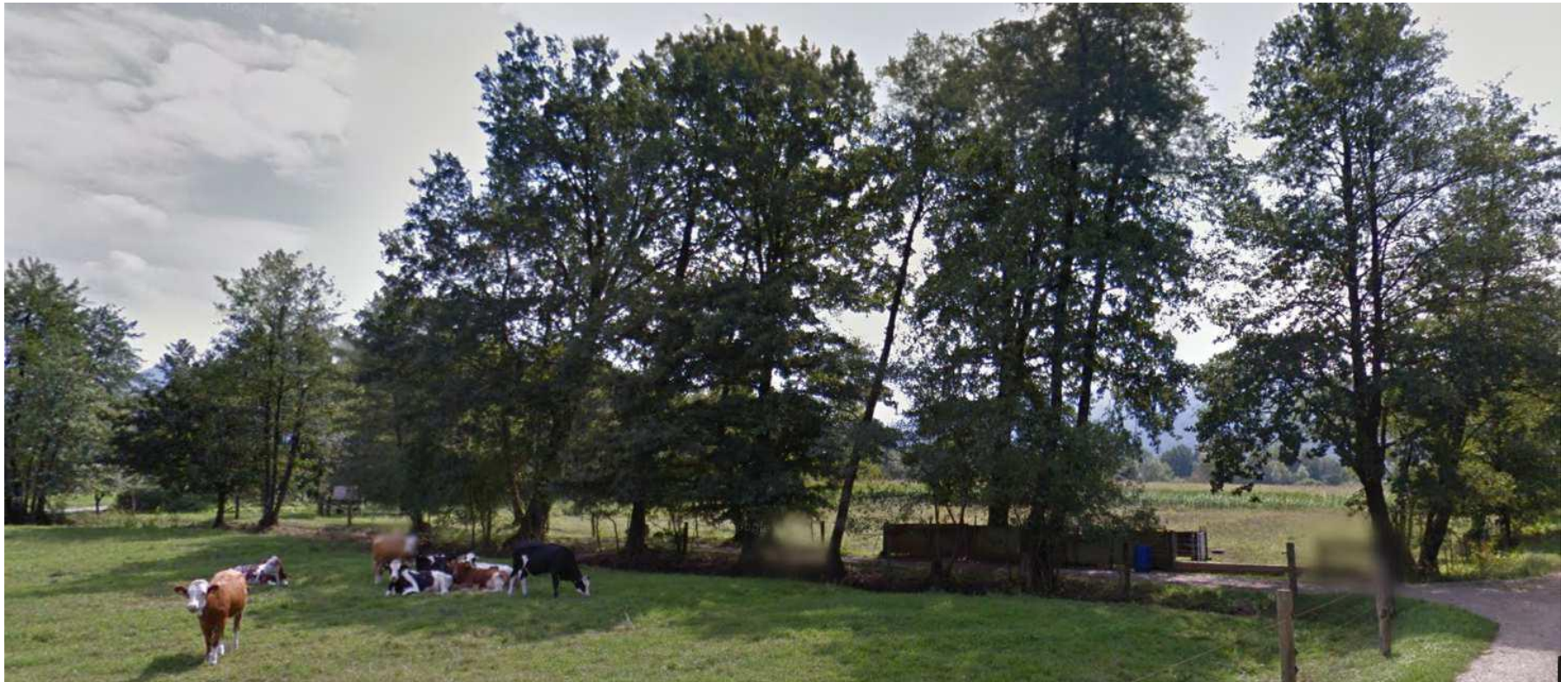
Primer ustrezne mejice za vključitev v operacijo KRA_MEJ: Mejica leži izven bloka v razdalji največ 10 m od meje bloka.

MEJICE primer neprimerne mejice?

Primer neustrezne mejice za vključitev v operacijo KRA_MEJ

Mejica, kjer je površina obdelana do debel dreves in njena širina pri tleh ne presega 2 m in je lahko v celoti vključena v blok (GERK).

MEJICE – ukrep PLAČILNE PRAVICE

Mejica je vsaj 10 metrov dolga in pri krošnji največ 20 metrov široka strnjena in samostojna linija lesne vegetacije vrst drevja in grmičevja, pri čemer je znotraj vsakih 10 metrov mejice dopustna ena vrzel, ki ne sme biti večja od treh metrov. Znotraj 20 metrske mejice sta torej dopustni dve vrzeli, znotraj 30 metrske mejici tri vrzeli itd. To določilo je bolj izjema kot pravilo – cilj, ki ga zasledujemo, je da se ohranja maksimalna sklenjena dolžina mejice. V nasprotnem primeru bi mejica imela preveč vrzeli, bila bi preredka in ne bi več služila svojemu namenu. **Mejica ni del GERK in služi namenu razmejevanja.** (MKGP 2017)

MEJICE in GERKI-i

Mejice se v GERK-e, lahko vključujejo le, če so pri tleh široke največ dva metra oziroma štiri metre. V nasprotnem primeru se iz GERK-ov izključijo. Glede na to, da so GERK-i pogoj za pridobitev kmetijskih subvencij, taka pravila spodbujajo kmete k sekanju mejic.

Mejice široke do 2 m, ki so del njive, travnika... ne vplivajo na višino subvencije, zato se lastnik ali obdelovalec sam odloči ohraniti mejico ali ne. Mejice širše od 2 m (na robu GERK-a pa do 4m) dobijo nov GERK 1500 (drevesa in grmičevje) to je sprememba rabe tega zemljišča (preoravanje).

MEJICE in GERKI-i

Mejica iz ortofota izgleda široka do 16 m, v naravi pa travna ruša sega vse do debel dreves, zato je mejica lahko del GERK-a.

MEJICE – Pozitivni učinki

- predstavljajo habitat in vir hrane za ptice, čebele in druge prosto živeče živali;
- so preletni in migracijski koridorji, ki povezujejo različne habitate;
- so pribežališče za živali, nudijo zaščito pašnim živalim pred vročino in dežjem;
- zmanjšujejo spiranje hranil in ostankov fitofarmaceutskih sredstev v podzemne vode;
- služijo razmejevanju površin, ohranjajo mozaičnost krajine;
- zagotavljajo estetski videz krajine. ščitijo tla – rodovitno zemljo pred vodno in vetrno erozijo;
- ščitijo posevke in nasade pred vremenskimi nepravilnostmi;
- blažijo negativne vplive suše, regulirajo preskrbo posevkov z vodo;
- so zatočišče za kmetijstvo koristnih ptic in žuželk (opraševanje, biološko varstvo škodljivcev – ptice in plenilske žuželke);
- odvrčajo divje živali (jelenjad, divje prašiče) od kmetijskih površin.

MEJICE ob vodotokih

Mejica je tudi pas obvodne vegetacije, ki razmejuje površino. Seveda je zaradi specifične vegetacije in lege, vir prav posebne biotske pestrosti, ki jo je potrebno ohranjati.

MEJICE ob vodotokih

Obrežni vegetacijski pas je površina tal z avtohtono (prvotno) ali nasajeno vegetacijo, umeščeno med potencialnim virom onesnaževanja in vodno površino. Rastline obrežnega pasu, ki so zakoreninjene v t.i. hiporeični coni (z vodo nasičeno območje pod in ob strugi vodotoka), imajo neposreden vpliv na produkcijo in dinamiko rečnega ekosistema. Močvirske in lesne rastline obrežnega pasu porabljajo hranila, ki se spirajo iz zaledja in tako varujejo reko pred onesnaževanjem. Obrežna vegetacija ščiti reko kot življenjski prostor vodnih organizmov in tako povečuje biotsko raznovrstnost rečnega ekosistema. Rastlinstvo obrežnega pasu s koreninskim sistemom utrjuje rečni breg in zadržuje vodo v pokrajini, saj obrečna vegetacija služi k zmanjšanju hitrosti toka vode in s tem povečanju infiltracije vode v talni profil, kjer se lahko odvijajo procesi čiščenja (Gaberšček, 2008).

MEJICE – KRA-MEJ razširitev na širše območje

Glede na to, da so mejice življenski in varovalni prostor za živali, ptice, čebele in koristne insekte, ter mnoge rastline, ki semenijo, bi bilo smiselno ukrepe KRA_MEJ razširiti na ostala, predvsem intenzivno kmetijska področja. Tako pa puščamo prostor za popolno krčenje mejic ali zanemarjanje in odmiranje obstoječih (rumeno mejice).

MEJICE — KRA-MEJ razširitev na širše območje

Mejice imajo vetrozaščitno vlogo, povečujejo organsko maso v tleh, prav tako biološko in mikrobiološko aktivnost tal, kar ugodno vpliva na kakovost zemljišča, ohranjanje humusa, preprečuje eolacijo, izpiranje, erozije, na sušnih področjih zadržujejo talno vlago.

MEJICE — degradacija okolja

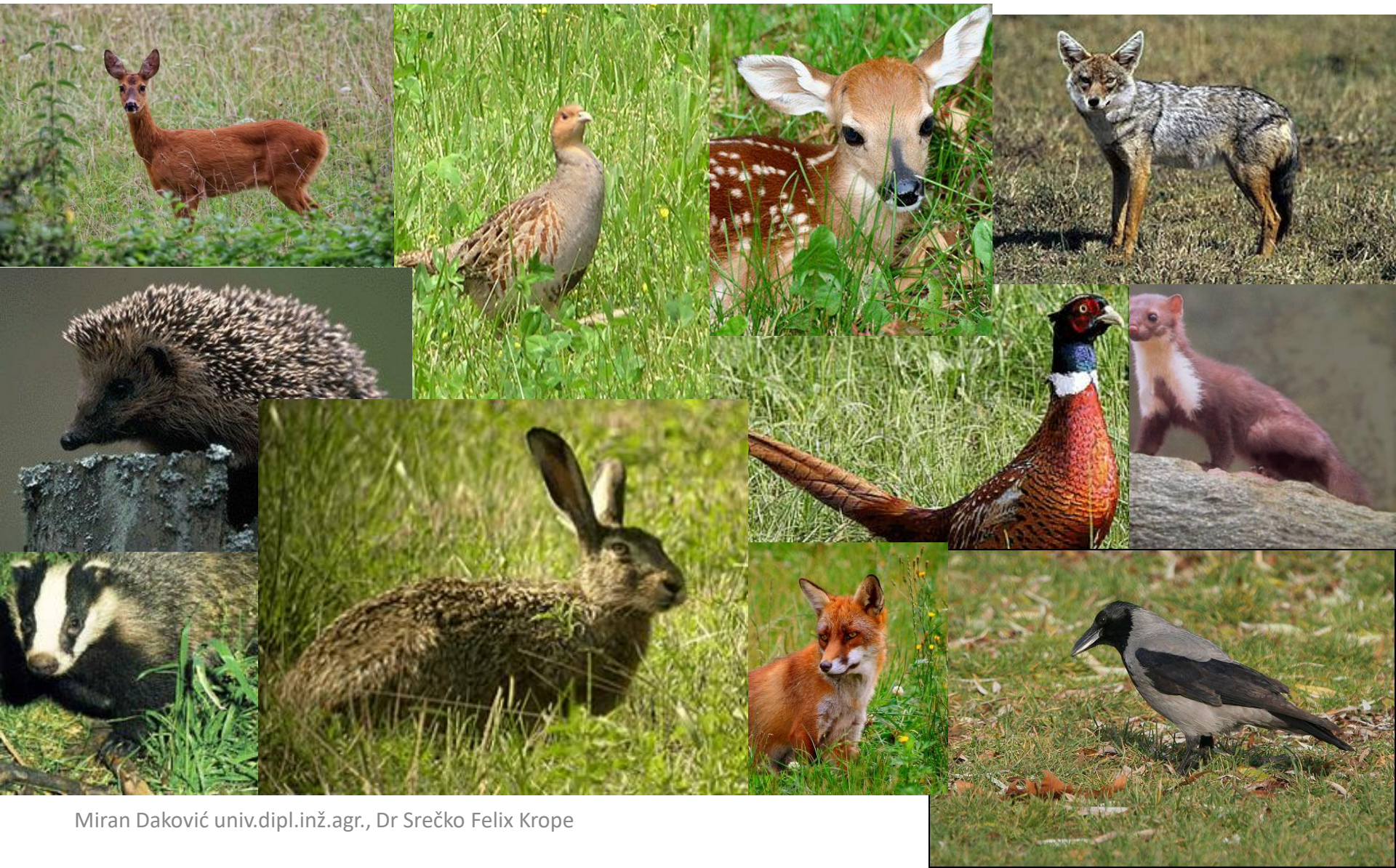
Mejice vplivajo na pridelovane kulturne rastline. Zraven mnogih pozitivnih vplivov imajo tudi negativne, ki se odražajo na zmanjšanje količine pridelka, višje stroške pridelave in s tem manjšo donosnost pridelave, kar v zaostrenih stroškovnih pogojih občuti kmetovalec kot eksistencialno negotovost. Vplivi mejic se izražajo tudi kot:

- Zasenčevanje
- Pri debelih sestojih je večja poraba vode v globljih plasteh in s tem vpliv na sušo (kapilarni vzgon)
- Večja poraba mineralnih hranil
- Semenenje rastlin in s tem pojav plevelov, ter posledično večja uporaba herbicidov
- Nekatere rastline so gostiteljice rastlinskih bolezni in škodljivcev (fungicidi, insekticidi)
- Koruzni hrošč (*diabrotica* spp.) - polifag
- Zavedati se moramo, da govorimo o agrarnem prostoru

MEJICE — Negativen vpliv na kulture in pridelke

MEJICE — Lovstvo

32. člen

(kmetijska zemljišča)

(1) Pri rabi kmetijskih zemljišč se upoštevajo usmeritve iz načrtov za upravljanje z divjadjo.

(5) Sekanje, požiganje ali drugačno uničevanje živih mej, grmišč in s suho zarastjo poraslih površin po pašnikih, travnikih in poljih je prepovedano v času gnezdenja ptic in poganja mladičev, med 1. marcem in 1. avgustom. – **KAJ PA POTEM?**

(6) ***V kmetijski krajini si mora lastnik zemljišča oziroma izvajalec del prizadevati za ohranjanje oziroma novo osnovanje skupin drevja in grmovja tako, da pusti najmanj eno desetino površine v prvotni zarasti.***

33. člen

(regulacije vodotokov in osuševanja)

- (1) Pri urejanju vodotokov je treba ohranjati posamezne odseke stare struge ter rastoče drevje in grmovje na njihovih bregovih oziroma s saditvijo drevesnih in grmovnih vrst zagotoviti nepretrgano zarast vsaj enega od obeh bregov struge.
- (4) V času gnezdenja ptic, med 1. marcem in 1. avgustom, je prepovedano sekati zarast ob vodnih bregovih, čistiti odvodne kanale in prazniti vodna zajetja.

MEJICE – kot priložnost

- za razvoj turizma in rekreacije na podeželju.
- razvoj agrarno-etnološkega podjetništva in dopolnilnih dejavnosti (čebelarstvo, lončarstvo, spominki...) z namenom dodatnega prihodka zaradi izpada dela zemljišč.
- za prepoznavnost in identiteto slovenskega prostora in ohranjanje kakovostnih kmetijskih zemljišč, ter promocijo Slovenije, kot zelene destinacije.
- sodelovanje kmetovalcev ,lovcev , lokalnih šol... pri skupnih zasaditvah, obnovah mejic
- donacije lovcev in ZGS z drevesnimi, grmovnimi sadikami in drugimi plodonosnimi sadikami (utrjevanje medsebojnih vezi ob soglasju lastnikov).
- Sodelovanje vseh lokalnih uporabnikov prostora pri čiščenju in preprečevanju vnosa raznih odpadkov v mejice v okolici urbanih naselij (lovci, kmetje, šole, krajani...)

Uporabne rastline mejic in obvodnega rastlinja:

- Srobot so nekdanj uporabljali za povezovanje sena.
- Iz listov in skorje velikega jesena, listov lesnike ter plodov rdečega dreva so izdelovali barvila.
- Leska, dren, javor za izdelavo lesenih grabelj, vil, toporišč....
- Brezo za metle.
- Lipa, javor za kuhalnice, lesene žlice....
- Danes etnološki prazniki in folklor, kulturna dedeščina
- Spominki, turizem

Miran Daković univ.dipl.inž.agr., Dr Srečko Felix Krope

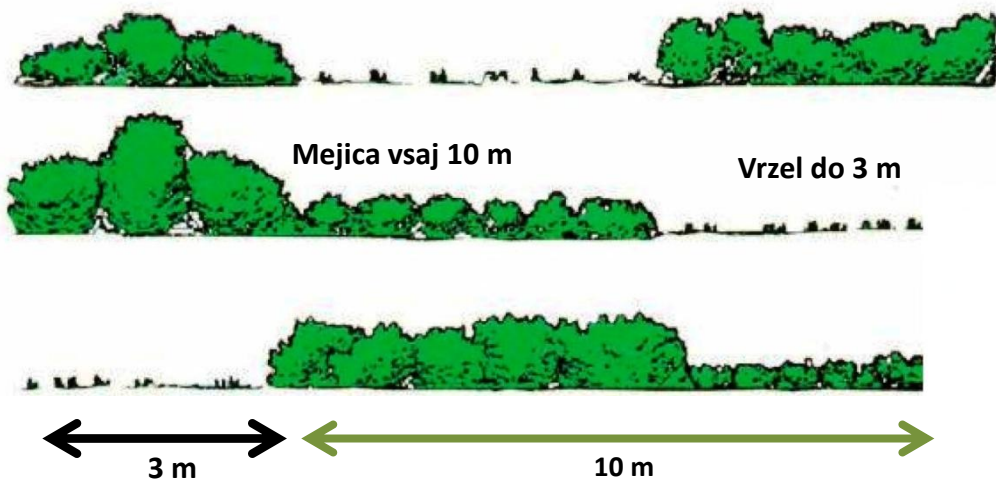
MEJICE – Obnova v Sloveniji

Pomlajevanje in obnova s sečnjo na panj vsakih 10-15 let, vsako drugo leto redčimo.

Sečnjo do 1/3 mejice opravimo v zimskem času, preostali del pa služi kritju in prehrani živalim. Pustimo posamezna “osamelce”, kot so cešnja, hrast, maklen, , gaber, lipo, veliki Jesen... Omogočamo grmovno gostitev in zasajanje s robido, malino, šipek, bezek...

Kot smo rekli se pomlajuje na vsakih 10 metrov z vrzeljo do 3 metre – želimo strjenost mejic

Vir: SICONA Westen

Vir: Luxnatur

MEJICE — Neue Wallhecke in Schwerinsdorf (Nemčija)

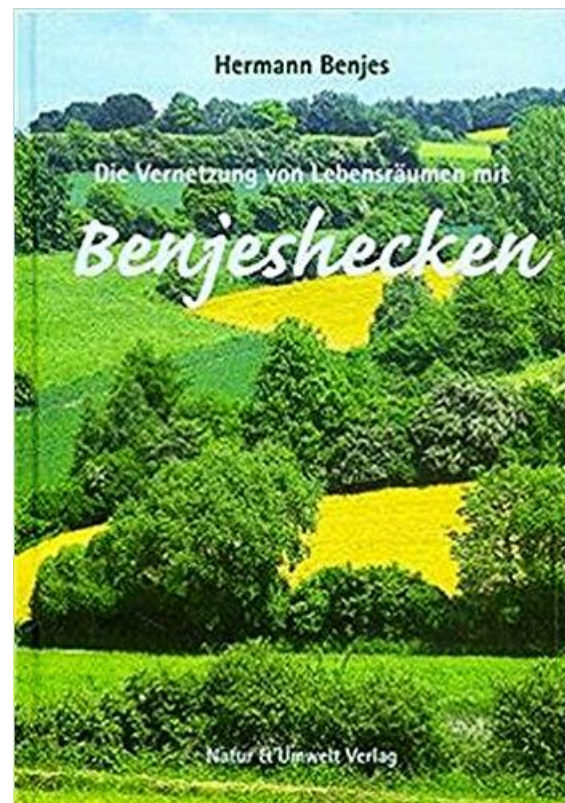
Umetna zasaditev za preprečevanje erozije na ostankih davno uničene prvotne mejice (lovci)

Miran Daković univ.dipl.inž.agr., Dr Srečko Felix Krobe

MEJICE — Hermann Benjes - Nemčija

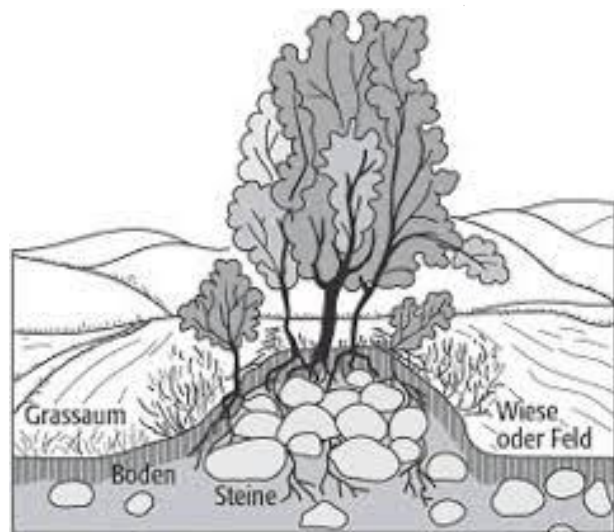
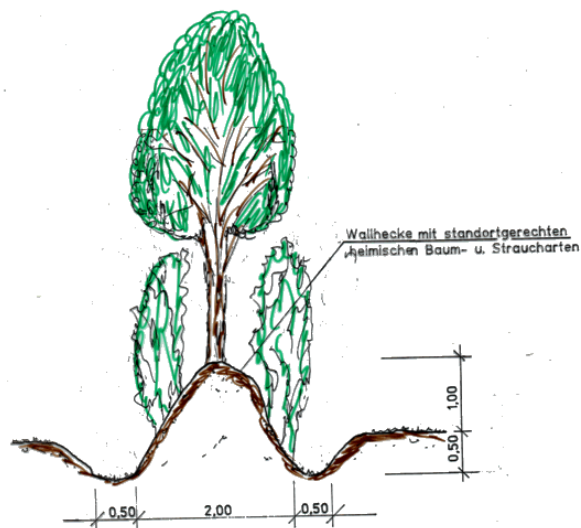
Hermann Benjes: je v knjgi "Povezovanje življenjskega prostora z mejicami" opisal, kako z minimalnimi stroški in brez sajenja oživljati habitate z mejicami, ki po naravni poti "oživijo" in izboljšajo krajino. Bil je ekolog in vrtnar in je z otroci iz šol oživljal mejice in vrnil živali in insekte v degradirano nemško kmetijsko pokrajino, danes to metodo uporabljajo za revitalizacijo habitatov zraven klasične metode zasajanja, po celem svetu. Princip samooživitve in postopne naselitve živali in ptic ter insektov.

Umetna zasaditev za preprečevanje erozije na ostankih davno uničene prvotne mejice.

MEJICE — zasaditve in vzdrževanje (Nemčija)

Pflanzaktion am Marschweg/Ecke Nieberdingweg: Die Jäger des Hegerings Wildeshausen setzten eine Wallhecke.

Bild: FRANK JACOB

HEGERING

Jäger pflanzen Wallhecke als Rückzugsgebiet für Tiere

[WILDESHAUSEN](#) WILDESHAUSEN/FJ - Ein Rückzugsgebiet für zum Beispiel Singvögel und Igel will der Hegering Wildeshausen schaffen. Am vergangenen Sonntag kamen aus diesem Grund rund 30 Jäger am Marschweg/Ecke Nieberdingweg zur traditionellen Herbstpflanzaktion zusammen.

MEJICE – zaključki

- Mejice in vodne meje so pomembne za ohranjanje biotske pestrosti na intenzivnih kmetijskih področjih
- Zavarovati mejice v okoljski, kmetijski... zakonodaji
- Razširiti program KRA_MEJ izven NATURE 2000 na pridelovalna in degradirana področja
- Osveščanje lastnikov zemljišč ni zadostno
- Mejice so ogrožene – v pokrajini jih je vedno manj
- Uskladiti množico zakonodaj in njihovo izvajanje, ki so deklarirane narave nadzira se delno samo navzkrižna skladnost v posameznih programih kot je KRA_MEJ (inšpekcijski nadzor, razširitev subvencij na ostale mejice)
- ohranjanje naravnih vrednot, biotske raznovrstnosti, ugodnega stanja rastlinskih in živalskih vrst ter habitatov in kakovostne krajine
- ohranjati količine in kakovost površinskih in podzemnih voda
- krepiti razvoj podeželja s spodbujanjem naravi prijaznih oblik kmetovanja, gozdarstva in turizma ter drugih trajnostnih rab naravnih virov
- ohranjati kmetijsko rabo, ki podpira cilje varovanja okolja in mejic,
- omogočiti prebivalcem nove razvojne priložnosti,
- povezovati gospodarski, socialni, kulturni, okoljski in prostorski razvoj na degradiranih območjih z namenom oplemenititi takšno krajino

“Torej, če še vedno vztrajate, na začetno tematsko vprašanje, da je vrednost mejic 1,60 €/tekoči meter se opravičujem, da sem tratil vaš čas.”

MEJICE - seznam kratic

- GERK Grafična enota rabe kmetijskih zemljišč
- KOP Kmetijsko okoljski program
- KOPOP Kmetijsko okoljsko podnebni program
- KMG Kmetijsko gospodarstvo
- KZU Kmetijsko zemljišče v uporabi
- OMD Območja z omejenimi dejavniki za kmetijsko pridelavo
- PRP Program razvoja podeželja
- SKP Skupna kmetijska politika
- ARSKTRP Agencija Republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja
- EKO O Plačila iz naslova SKP (kritje razlike med tržno in proizvodno ceno)
- RS MKGP Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano